

LUENTO 21

Tietoturva

Ch 16 [Stal 05]

1

Suojaus (security)

- Salakirjoitus App 16A [Stal 05]
- Uhat Ch 16 [Stal 05]
 - turvallisuusuhat
 - pahantahtoiset ohjelmat
 - tunkeutajat
- Suojaus
 - suojausympäristöt
 - virustorjunta
 - luotettu järjestelmä

2

Salakirjoitus

Appendix 16A [Stal 05]

3

Perinteinen, symmetrinen salaus

Sama avain molemmilla!

The diagram illustrates the symmetric encryption process. At the top, a 'Secret key shared by sender and recipient' is shown as a key icon. This key is used by both the sender and the receiver. The sender's process is: Plaintext input (selväkieli) → Encryption algorithm (e.g., DES) (salakirjoitus) → Transmitted ciphertext (salakirjoitetun tekstin siirto). The receiver's process is: Transmitted ciphertext (salakirjoitetun tekstin siirto) → Decryption algorithm (reverse of encryption algorithm) (salakirjoituksen purku) → Plaintext output (selväkieli). The shared key is used in both the encryption and decryption steps.

(Fig 16.14 [Stal 05])

4

DES: Data Encryption Standard

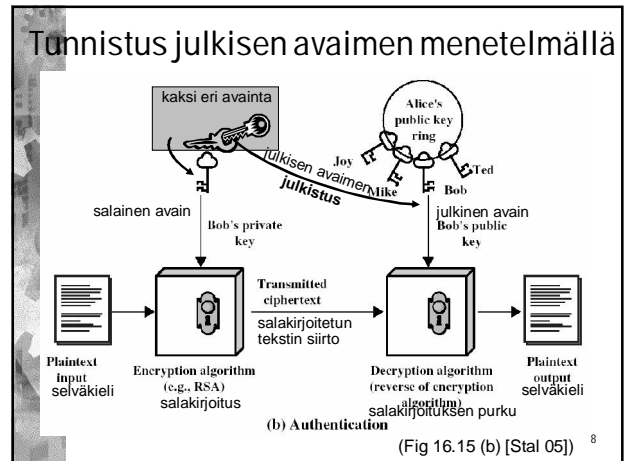
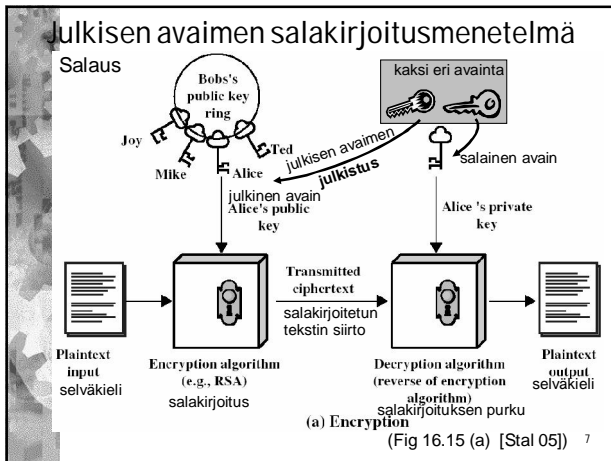
- Symmetrinen: sama avain molemmissa
 - perustuu Lucifer algoritmiin (Horst Feistel, IBM), 1977
- Avain 56 bittiä (plus 8 pariteettibittiä)
 - salaus 64 bitin lohkoissa
- Iteroi lohkolle 16 kertaa bittiopeeraatioita
 - eri kierroksella alkuperäisen avaimen eri 48 bittiä avaimena
 - kierrosten välillä
 - sekoita bittien järjestystä ja korvaa bittikuviota toisilla
- Pystytty murtamaan erikoislaitteistolla
 - brute-force, muutama tunti
- Triple DEA
 - käyttää kolmea DES-avainta (168b + 24 pariteettibittiä)
 - kolme peräkkäistä DES:iä (encrypt-decrypt-encrypt)

5

AES – Advanced Encryption Standard

- DES seuraaja, Rijndael lohkosalaja
 - Joan Daemen & Vincent Rijmen (Belgia), 2000
- eri kokoisia avaimia: 128b, 192b, 256b
- lohkon koko 128b
- eri moodeja
 - nopeampi vai suojatumpi?
- piirteitä
 - "alkuluku" polynomit (irreducible polynomials)
 - polynomien kertolasku
 - alkuperäistä avainta laajennetaan ja siitä johdetaan dynaamisesti vaihtuvat avaintilat, joista johdetaan kussakin vaiheessa käytettävä avain

6

Julkisen avaimen salakirjoitus

- Perustuu matemaattisiin funktioihin, ei bititason operaatioihin
 - Diffie Hellman 1976
 - modulointiikka, laskennallisesti erittäin vaikeaa ilman avaimia
 - perustuu hyvin pitkään (300 numeroa?) alkulukuihin ja aikaa vievään polynomiaaliseen (siis ei NP-täydelliseen) tekijöihinjako-ongelmaan
- Asymmetrinen: kaksi avainta
 - julkinen publ: kryptaa tällä
 - salainen secr: pura tällä $plain = Decrypt_{secre} (Crypt_{publ} (plain))$
- Voi tehdä myös toisin päin
 - salainen secr: kryptaa tällä
 - julkinen publ: pura tällä $plain = Decrypt_{publ} (Crypt_{secre} (plain))$
- RSA-algoritmi
 - Rivest, Shamir, Adleman 1977 [Lisää tietoja Tietoturvakurssilla](#)
 - samoja avainpareja voi käyttää kummin päin vain!
 - käytetään nyt melkein kaikkialla avainten jakeluun

9

Turvallisuusuhat

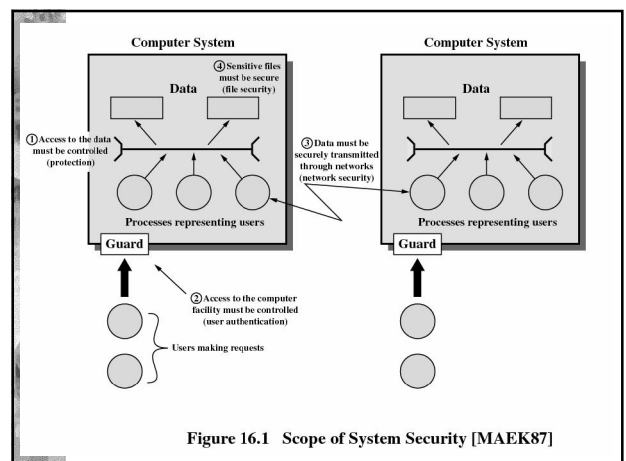
10

Turvallisuustarpeet

Fig 16.1 [Stal 05]

- Suojattu pääsy tietoon **protection**
 - kellä pääsy mihin tietoon muistissa
- Kontrolloitu järjestelmän käyttö **user authentication**
 - kuka käyttää järjestelmää eli käyttäjän tunnistus
- Suojattu tiedonsiirto järjestelmien välillä **network security**
 - verkkoyhteyksien suojaus
- Suojattu tiedostojen käyttö **file security**
 - kellä pääsy mihin tietoon tiedostojärjestelmässä

11

Turvallisuusvaatimuksia

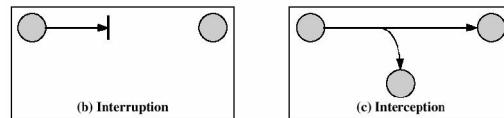
- Luottamuksellisuus (confidentiality, secrecy)
 - tietoa saa lukea vain ne, joilla siihen lupa
 - ei välttämättä tietoa edes tiedon olemassaolosta
- Eheys, koskemattomuus (integrity)
 - tietoa saa tuottaa/luottaa vain ne, joilla siihen lupa
- Käytettävyys / Saatavuus (availability)
 - tieto oltava saatavilla käyttötarkoituksen mukaisesti
- Oikeaksi todentaminen (authenticity)
 - tiedon käyttäjä pystyttävä todentamaan siksi, joka väittää olevansa
 - kuka on? mitä tietää? mitä omistaa?

13

Uhkia

DoS – denial of service

- Häirintä, pysäyttäminen, "ilkivalta" (interruption)
 - tiedon tuhoaminen tai saatavuuden estäminen
 - esim. kovalevy tuhouttu, tietoliikennelinja katkaistu, tiedostojärjestelmä kytketty toiminnasta

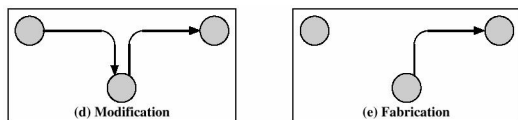
(Fig 16.2 [Stal 05])

- Sieppaus (interception)
 - luottamuksellisen liikenteen salakuuntelu
 - kopiointi

14

Uhkia

- Muuntelu, "peukalointi" (modification)
 - tiedon korvaaminen muutetulla tiedolla
 - esim. ohjelman toimintaa / datatiedostoa muutettu, sanomien väärentäminen

(Fig 16.2 [Stal 05])

- Valmistus, "satuuilu" (fabrication)
 - järjestelmän tietojen muuttaminen, jotta saadaan haluttu (luvaton) toiminta
 - esim. tekaistut tietueet, tunnukset, sanomat

15

Suojattavaa ja uhkia

Tbl 16.1 [Stal 05]

- Laitteisto
 - haavoituttuvin osa tietokonejärjestelmää
 - saatavuus, luottamuksellisuus, eheys, oikeaksi todentaminen
 - vaikea käyttää automaattisia turvajärjestelyjä
 - lukitut konehuoneet, piilotetut kaapelit
 - pääsynvalvonta
- Ohjelmisto
 - haavoitettavana saatavuus: tuhouttu, muutettu
 - tietoturva ylläpitohenkilökunnan vastuulla
 - osa automatisoitavissa
 - varmuuskopiot
 - tarkistussummat

16

Suojattavaa ja uhkia

Tbl 16.1 [Stal 05]

- Data
 - haavoitettavana
 - saatavuus
 - luottamuksellisuus
 - eheys
 - ylläpito käyttäjien vastuulla
 - oltava käyttöoikeuksia
 - tärkeä tieto voi olla analysoitavissa muita tietoja yhdistelemällä, vaikkei itse tietoon pääse suoraan käsiksi

17

Passiiviset hyökkäykset (kuuntelu, nuuskinta)

Fig 16.3 [Stal 05]

- Luottamuksellisuus rikkoontuu, eheys ei rikkoudu
- Tietoliikenneyhteydet, -verkko
 - salakuuntelu, tarkkailu, vuotaminen julkisuuteen (release of contents)
 - puhelut, sähköposti, tiedostojensiirto
 - salaus, salakirjoitus
 - silti analysoitavissa (traffic analysis)

18

Aktiiviset hyökkäykset

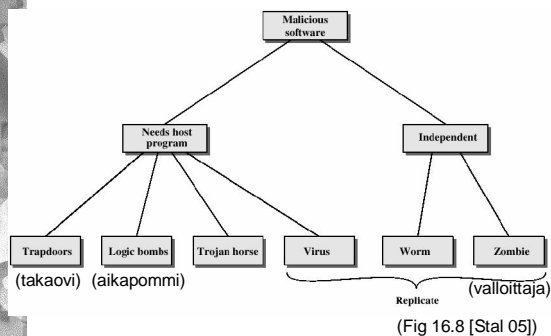
- Tiedon eheys rikkoontuu
- Tietoliikenneyhteydet, -verkko
 - Fig 16.4 (a) [Stal 05]
 - lähettäjä teeskentelee olevansa joku muu (masquerade)
 - virheellinen toisto (replay) Fig 16.4 (b) [Stal 05]
 - viivyttäminen, muuttaminen, uudelleenjärjestely (modification of msg contents) Fig 16.4 (c) [Stal 05]
 - käytön esto (DoS = denial of service) Fig 16.4 (d) [Stal 05]
 - ylikuormitus, yhteyksien sabotointi
 - yritykseen havaita ja toipua nopeasti

19

Haittaohjelmat (Malicious software)

20

Luokittelua

21

Takaovi (salaovi, trap door)

- Ohjelmoijan / testaajan oikopolku sopivaan kohtaan koodia
 - ko. haaraan pääsee ei-julkisella näppäilyllä
 - välttää kaikenmaailman hidastavat alustukset ja salasanat
 - esim. takaa eteenpäin pääsyn, vaikka testaus muuten jumittaisi
 - lallinen käyttö, joka "unohtunut" koodiin Fig 9-10 [Tane 01]
- Mukamas "tietoturvapäivitys", mutta sisältääkin heikennystä / takaoven lisäämisen...
 - päivitys vain luotettavalta taholta

22

```

while (TRUE) {
    printf("login: ");
    get_string(name);
    disable_echoing();
    printf("password: ");
    get_string(password);
    enable_echoing();
    v = check_validity(name, password);
    if (v) break;
}
execute_shell(name);
(a)

while (TRUE) {
    printf("login: ");
    get_string(name);
    disable_echoing();
    printf("password: ");
    get_string(password);
    enable_echoing();
    if (v || strcmp(name, "zzzzz") == 0) break;
}
execute_shell(name);
(b)
    
```

Fig. 9-10. (a) Normal code. (b) Code with a trap door inserted. [Tane 01]

Fig. 9-9. (a) Correct login screen. (b) Phony login screen.

23

Looginen pommi (aikapommi, logic bomb)

- Ohjelmassa koodinpätkä, joka suoritetaan, kun tietyt ehdot täyttyvät
 - joku tiedosto olemassa / puuttuu
 - tietyt viikonpäivä
 - tietyt käyttäjä
 - tietylle käyttäjälle ei maksettu palkkaa 2 kk:een
- Kiristys ... vai "konsulttipalkkio"
 - poista pommi
 - laita uusi, parempi tilalle?

24

Troijan hevonen

- Hyödyllinen (tai siltä näyttävä) ohjelma, joka ajettaessa tekee muutakin kuin leipätyötään
 - hävittää tiedostoja
 - antaa muille oikeuksia
- Houkuttelee laillinen käyttäjä ajamaan ohjelmaa
 - hänen oikeuksillaan pahanteko onnistuu
 - anna käyttäjälle Pahis tai käyttäjän Pahis ohjelmalle P super-user oikeudet
- Ei näy välttämättä lähdekoodissa
 - kääntäjää, kirjastoa peukaloitu?
 - muutos vain binääriässä?

Fig 9-9 [Tane 01]

25

Puskurin ylivuoto (buffer overflow)

- Koodissa vakiopituinen taulukko
- Indeksä tai merkkijonon pituutta ei tarkisteta
- Talletus muuttaa tietoa muualla
 - esim. aliohjelmasta paluusoite
- Perinteinen hyökkäysreitti
- Huonosti tehty ohjelma

Fig 9-11 [Tane 01]

26

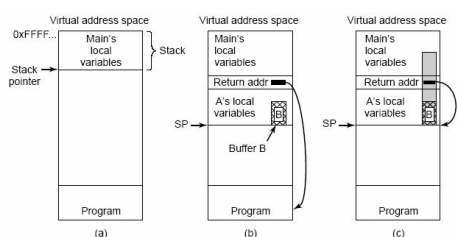

Fig. 9-11. (a) Situation when the main program is running. (b) After the procedure A has been called. (c) Buffer overflow shown in gray.

[Tane 01]

27

Virus

- Upotettu "kohdetiedostoon" (Troijan hevonen)
 - peli, työkalu, kuva, artikkeli
 - dropper – viruksen upotustyökalu
 - kohdekäyttäjä kopioi sen itselleen
- Odottaa, kunnes kohdetiedosto aktivoidaan
 - käynnistyy aina tai joskus (looginen pommi)
- Saastuta kone pysyvämmiin
 - upota virus muihin tiedostoihin
- Suorita payload
 - harmiton viesti
 - tuhoisa toiminta (esim. tuhoa BIOS)

28

Viruksen elinkaari

- Lepovaihe (dormant)
 - se vaan olla möllöttää
 - katselee almanakkaa, tarkkailee levyn täyttöastetta...
- Lisääntymisvaihe (propagation)
 - kloonautuu muihin ohjelmiin ja tietyille levyalueille
- Laukaisuvaihe (triggering)
 - herkistyy toimimaan
 - almanakka oikealla sivulla, kopioitunut riittävän monta kertaa, tms.
- Suoritusvaihe (execution)
 - tekee ilkeämieliset tempunsa

29

Mato

- Käyttää verkkoa levitäkseen koneesta toiseen
 - leviää itsestään ilman käyttäjän myötävaikutusta
 - harmiton, tuhoisa tai tuottava payload
- Sähköposti
 - mato postittaa itseään osoitelistasta löytyville
 - mato postittaa harkittua roskapostia osoitelistasta löytyville
 - roskapostiin reagoidaan → madon tekijä saa rahaa
- Etäkomentojen suorittaminen
 - mato suorittaa itsensä löytämässään etäkoneissa
- Etäistuntojen hyödyntäminen
 - mato ottaa istunnon etäkoneeseen ja käyttää normaaleja komentoja leviämiseen
- Viisas mato ei leviä jo mahdolliseen koneeseen
- Viisas mato piiloutuu normaalinäköiseksi (nimiseksi) prosessiksi

30

Zombie valloittaa koneen

- Asettuu uhriksi valittuihin koneisiin ja laukaisee sieltä käsin 'ikävät' toiminnot
- Ei laukea polun alkupään koneissa
 - syntypaikan jäljittäminen vaikeaa
- Kun laukeaa, monistuu eksponentiaalisesti
 - valloittaa CPU-kapasiteetin
 - täyttää muistin
 - täyttää levytilan
- Distributed DoS – Distributed Denial of Service
 - zombies pommittavat uhria esim. SYN-sanomilla
 - kolmivaiheinen kättely pulmallinen
 - saturoi web-palvelimen tuhansilta koneilta

31

Virustyyppejä

- Loinen (parasitic)
 - kun saastunut ohjelma ajetaan, tutkii levyn ja tarttuu muihin ohjelmiin
- Muistiresidentti
 - hengaillee keskusmuistissa muistiresidentin ohjelman osana
 - ei löydy levyskannauksella
 - tarttuu kaikkiin suoritettaviin ohjelmiin
- Käynnistyslohkovirus (boot sector)
 - tarttuu järjestelmän käynnistyslohkoon
 - pääsee muistiin heti, kun järjestelmä käynnistetään

32

Virustyyppejä

- Stealth, "salamyhkäinen"
 - yrittää piiloutua virustorjuntaohjelmilta
 - saastunut ohjelman ei näytä muuttuneen
 - sieppaa esim. levytyönnön ja näyttää epäilijälle alkuperäisen tiedoston
- Polymorfinen
 - yrittää piiloutua virustorjuntaohjelmilta
 - muuttaa itseään jokaisella käynnistyskerralla
 - salakirjoittaa / purkaa itseään eri avaimin
 - muuttunut virus toiminnaltaan aiemman kaltainen, mutta bittikuviot (sormenjäljet) erilaisia
 - mutation engine

Fig 9-17 [Tane 01]

sober.f

33

MOV A,R1 ADD B,R1 ADD C,R1 SUB #4,R1 MOV R1,X	MOV A,R1 NOP ADD B,R1 NOP ADD C,R1 NOP SUB #4,R1 NOP MOV R1,X	MOV A,R1 ADD #0,R1 ADD B,R1 OR R1,R1 ADD C,R1 SHL #0,R1 SUB #4,R1 JMP +1 MOV R1,X	MOV A,R1 OR R1,R1 ADD B,R1 MOV R1,R5 ADD C,R1 SHL R1,0 SUB #4,R1 ADD R5,R5 MOV R1,X MOV R5,Y	MOV A,R1 TST R1 ADD C,R1 MOV R1,R5 ADD B,R1 CMP R2,R5 SUB #4,R1 JMP +1 MOV R1,X MOV R5,Y
(a)	(b)	(c)	(d)	(e)

Fig. 9-17. Examples of a polymorphic virus.

[Tane 01]

34

Virustyyppejä

LoveLetter

- Makrovirukset
 - MS-Word ja MS-Excel suorittavat makrokomentoja käynnistyessään (oletus)
 - automaattisen toiminnon voi kääntää pois
 - solkevat / hävittävät dokumentteja
 - kopioituvat dokumentteihin
 - leviää helposti lähettämällä asiakirja sähköpostitse
 - "I love you" viidessä tunnissa maailman ympäri
 - ["Slammer" mato löysi lähes kaikki haavoittuvat koneet maailmalla 10 minuutissa (25.1.2003)]
 - vuosi 2001 ennätysellisen vilkas virusvuosi
 - n. 100 tartuntaa 1000 tietokonetta kohden

F-Secure 2005

F-Secure 2005: "Vuoden toisella puoliskolla virusten määrän kasvu jatkui hälyttävällä tahdilla. Määrä nousi vuoden loppuun mennessä ennennäkemättömälle tasolle, 110.000 viruksesta 150.000 virukseen."

35

Tunkeutujat

36

Tunkeutujat (intruders)

- Kasvava ongelma
 - vieraan tunnuksen käyttö **masquerader**
 - oman tunnuksen väärinkäyttö **misfeasor**
 - salattu käyttö **clandestine user**
 - hommaa root-oikeudet, piilota jäljet
- Asiakas/palvelija ympäristö
 - ei enää keskuskoneympäristössä
 - verkon kautta tulevat yhteydenotot
- Krakkerit saavat oppia ja välineitä muilta
 - se verkko...

37

Miten sisään yritetään?

- Arvaa / kokeile salasanoja
 - standarditunnuksia + oletussalasanana / ei salasanaa
 - järjestelmällisesti lyhyitä salasanoja
 - käytä apuna järjestelmän sanastoa tai jotain muuta valmista "top100"-listaa
 - käytä käyttäjään liittyviä tietoja
 - puh., nimet, seinällä olevat sanat, ...
- Käytä Troijan hevosta
 - hyötyohjelma, joka myös kokoaa käyttäjätietoa
- Salakuuntele verkkoa
 - tunnus/salasanana voi olla selväkielisenä

38

Identiteetin kalastelu (phishing)

- Identiteettivarkaus
- Huijaus
 - ei virus, ei mato
 - käyttäjää höynäytetään antamaan omat tiedot huijarille
- Uskottava väärennetty sähköposti
 - sisältää linkin väärennetylle kotisivulle
 - käyttäjä valitsee itsensä ja "päivittää" tietonsa
 - validointitietojen avulla hyökkääjällä käyttäjän identiteettitiedot, tunnukset, salasanat, jne

Phishing filter – Tietokalastelun torjuntasuodatin (Microsoft IE:n termistöä)

39

Suojautuminen (protection)

eli
Miten uhkia torjutaan?

40

Suojaustasoja (1/2)

- Ei suojausta, mutta
 - haavoittuvat prosessit ajetaan erillään muista
- Eristäminen
 - kukin prosessi toimii itsenäisesti
 - ei yhteiskäyttöä tai kommunikointia muiden kanssa
- Kaikki tai ei mitään julkiseksi
 - omistaja antaa resurssin julkiseen jakeluun tai pitää yksityisenä
- Rajoitettu (kiinteä) yhteiskäyttö
 - käyttöoikeus tietyillä käyttäjillä tiettyihin resursseihin
 - KJ tarkistaa käyttöoikeuden resursssia käytettäessä
 - ainakin silloin, kun käyttö alkaa

41

Suojaustasoja (jatkuu)

- Dynaaminen käyttöoikeuksien hallinta
 - (omistaja) voi muuttaa
- Käyttöoikeuksien/tavan rajoittaminen
 - käyttöoikeuden lisäksi voidaan määritellä myös käyttötapa
 - esim. käyttäjä saa tilastollisia tunnuslukuja, mutta ei näe yksittäisiä arvoja
 - tilastolliset tunnusluvut saa vain jos
 - populaatio > 3?
 - populaatio > 10?
 - populaatio > 100?

42

Muistinsuojaus

- Moniajojärjestelmä
 - muistissa useiden käyttäjien prosesseja
 - saavat viitata vain hallitusti muistiin
 - eivät saa luvatta viitata toisten data-alueelle
 - eivät saa vaihtaa toisten funktioita toisiksi
- Toteutus: virtuaalimuisti
 - osittain laitteistolla, osittain KJ:ssa
- Yhteiskäyttö
 - sivu/segmentti esiintyy useassa sivu/segmenttitaulussa
 - toteutus helpompi segmentoinnissa
 - oma segmentti yhteiskäyttöalueelle

43

Käyttäjän tunnistus

- Käyttöoikeus vain rekisteröidyillä käyttäjillä
 - käyttäjätunnus ja salasana
- Vieraille voi olla guest / visitor tunnuksia
 - rajoitetut oikeudet
- Rekisteröinnin jälkeen tunnus mukana käyttäjän prosessien PCB:ssä
 - oikeuksien tarkistaminen
 - prosessien oikeudet perustuvat käyttäjän identiteettiin
 - yleensä tämä ei riitä!

44

Käyttöoikeudet

- Kuka saa käyttää ja mitä?
- Peruslähtökohta
 - käyttäjän tunnistus (user)
 - toimialue (suojausympäristö, domain)
 - mitä resursseja ja miten tähän suojaympäristöön kuuluva käyttäjä tai muu subjekti (subject, principal) saa käyttää
- Pääsymatriisi Fig 16.5 (a) [Stal 05]
 - rivi: toimialue (domain)
 - sarake: resurssi, objekti (object)
 - alkio: toimialueen subjektin käyttöoikeus resurssiin
 - domain on myös objekti!

Fig 9-24 [Tane 01] 45

	File 1	File 2	File 3	File 4	Account 1	Account 2
User A	Own R W		Own R W		Inquiry Credit	
User B	R	Own R W	W	R	Inquiry Debit	Inquiry Credit
User C	R W	R		Own R W		Inquiry Debit

[Stal 05]

(a) Access matrix

Domain	Object											
	File1	File2	File3	File4	File5	File6	Printer1	Plotter2	Domain1	Domain2	Domain3	
1	Read	Read Write									Enter	
2			Read	Read Write Execute	Read Write		Write					
3						Read Write Execute	Write	Write				[Tane 01]

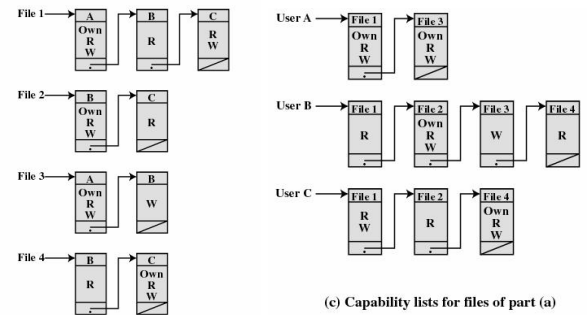
Fig. 9-24. A protection matrix with domains as objects.

46

Käyttöoikeudet

- Käyttöoikeudet käyttäjän yhteydessä (mitä käytetään?)
 - käyttäjäprofiili
 - valtakirjalistat (capability lists), väärentämättömät
- Käyttöoikeudet kohteen yhteydessä (kuka käyttää?)
 - kohde: data, ohjelma
 - pääsyylistat (ACL, access control list) Fig 16.5 (b) [Stal 05]
 - yleisempi, helpompi toteuttaa
 - tieto vain yhdessä kohdassa
- Molemmat
 - vain pääsymatriisin ei-lyhyt alkiot
- KJ tarkistaa oikeudet käytön yhteydessä
 - esim. vertaa PCB:ssä olevaa uid+gid paria tiedoston attribuutteihin talletettuun uid+gid pariin

47

[Stal 05] Fig 16.5

48

Käyttöoikeuspolitiikat

- DAC – discretionary access control
 - tiedon omistaja päättää, kuka siihen pääsee käsiksi ja miten **harkinnanvarainen**
 - käyttäjä voi dynaamisesti muuttaa omistamiensa tietojen (tiedostojen) pääsyoikeuksia **poista lukuoikeus?**
 - vaikutus alkaa ... milloin?
 - normaali yksityiskäyttö **pakollinen**
- MAC – mandatory access control
 - keskitetty politiikka, joka oletusarvoisesti määrittelee kuka pääsee käsiksi mihin tietoon ja miten
 - käyttäjä ei voi muuttaa pääsyoikeuksia
 - luokitellun tiedon käyttöympäristöt

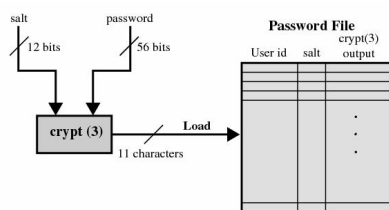
49

Hyvä salasana

- Koneen generoima
 - vaikeampi arvata
 - vaikeampi muistaa → paperille?
- Käyttäjän valitsema **Fig 16.6 [Stal 05]**
- hylkää liian lyhyet ja helposti arvattavat
 - järjestelmä voi laajentaa, salaisella 'suolalla'
 - sama salasana ei näyly aina samanlaiselta kryptattuna
 - salasana käytännössä pitenee
 - brute-force hyökkäys hidastuu (suola salainen tai ainakin kaikilla erilainen)
- Järjestelmä yrittää itse aktiivisesti arvata salasanan
 - vaihdettava, jos osoittautui liian helpoksi
 - hakkeri voi tehdä tätä kopioimallaan passwd-tiedostolla
 - login-yritysten rajoittaminen ei hidasteena
 - "suolaus" on hyvä hidaste
 - passwd-tiedosto suojatulle muistialueelle olisi hyvä idea

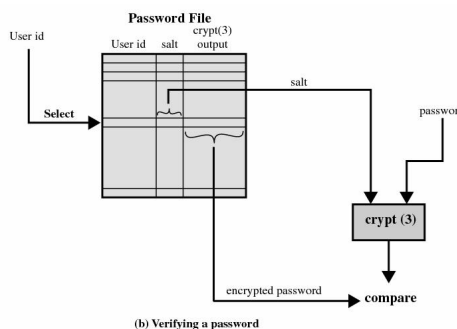
50

UNIXin salasanamalli

51

UNIXin salasanamalli

52

Tunkeilijan huomaaminen

- Tunkeilijaa vaikeaa estää vaikeuttamatta samalla normaalia käyttöä
- Tunnuksen käyttöprofiili muuttuu yllättäen
 - aamu-uninen Arskako töissä kello 5?
 - eikö Villen pitäisi olla lomalla?
- Tilastollinen poikkeama
 - kerää perustietoa laillisten käyttäjien tyypillisestä kuormasta tietyn jakson ajan
 - vertaa uutta jaksoa perusjaksoon
 - mikä on normaalia? mikä poikkeavaa?
- Mitä on automatisoitavissa?

53

Tunkeilijan huomaaminen

- Sääntöpohjainen eksperttijärjestelmä
 - perussäännosto normaalille käytölle
 - eri yrityksissä/kulttuureissa erilaisia
 - mikä on normaalia? mikä poikkeavaa?
- KJ tarjoaa perusvälineet
 - kirjaa tietoa käyttäjän login-ajosta, CPU-ajasta jne.
 - loki- ja historiatiedostot
- Omat raäätälöinnit parempia
 - tunkeilija tuntee perus-KJ:n
- Erillinen audit-järjestelmä
 - kerää tunkeilijan huomaamisessa tarvittavaa tietoa
- Ansait
 - *user* *guest*, *password* *guest* → login OK, soita poliisille
- Kuka on tunkeilija? Kuka tuntee nykyisen lain?

54

Virustorjunta

55

Virustorjunta

- Havaitse - tunnista
 - virustorjuntaohjelmalla
 - vertaile ohjelmien pituuksia ja tarkistussummia
 - etsi viruksen sormenjäljet
 - muistiresidentti virusskanneri huomaa, kun virus yrittää tehdä työtänsä
- Hävitä
 - käynnistä järjestelmä puhtaalta kirjoitusuojatulta levykkeeltä / CD:lta (vältä käynnistyslohkovirukset)
 - aja virustorjuntaohjelma
 - ajantasainen virustietokanta – ikä max 2 tuntia?
 - joskus ohjelmia asennettava uudestaan

56

Generic Decryption Scanner

- Polymorfisten virusten etsintään
- Tutki ohjelma ensin GD-skannerilla
 - CPU-emulaattori
 - viruksien "sormenjälkien" tunnistin
 - ohjausmoduuli
- Emulaattori tulkitsee ohjelmaa käsky kerrallaan
- "Sormenjälkitunnistus" selaa koodin aika-ajoin
 - jos virus löytyy, ei koodia päästetä todelliseen suoritukseen
- Ongelma:
 - kauanko ajettava, ennen kuin virus purettu?
 - ei saa hidastaa tarpeettomasti ohjelmien käynnistystä

57

Digital Immune System (IBM)

Fig 16.9 [Stal 05]

- Kussakin koneessa 'viritelty' virustorjunta
 - tunnetut: normaali virustorjunta
 - uudet: etsi epäilyttäviä piirteitä (heuristiikka)
- Lähetä epäilyttävät ohjelmat tarkemmin tutkittavaksi immuuniin koneeseen
 - emulointi, monitorointi
 - jos virus, kirjaa sormenjäljet, kehittä lääkkeit
- Tunnisteet ja lääkkeet automaattisesti muille koneille
 - nopeammin kuin virus itse leviäisi

58

Digital Immune System

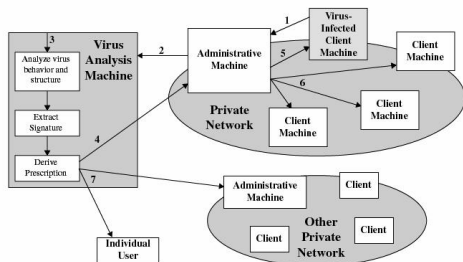

Figure 16.9 Digital Immune System

59